

DIVAS PAAUDZES

TEKSTS SANDRA EGLĪTE. FOTO AIGA RĒDMANE. STILS AGNIA VISMANE. GRIMS UN MATU SAKĀRTOJUMS KRISTĪNE PAPŠA

Mūziķi un sportisti – tie ir cilvēki, kas spodrina ne vien savu, bet arī Latvijas vārdu pasaulē. Viņu biogrāfijās būtiski ir arī vecvecāki. Ar mīlumu, sirdsgudrību, prasmi īstajā brīdī pastumt vajadzīgajā virzienā. Turklāt šī fotostāsta katras ģimenes stāsts ir kāda mūsu valsts vēstures šķautne.

MARINA REBEKA UN JURIS JANKOVIČS

Mežaparka dzīvoklī gandrīz viss ir tāpat kā tolaik, kad pirmos desmit gadus te auga tagad pasauleslavenais soprāns Marina Rebeka – skrēja ar kaimiņbērniem pa pagalmiem, gāja uz slidotavu. Tagad viņas balss šeit skan ierakstos, ko klausās uztīcamākais pielūdzējs – vectēvs.

«Mūsu ģimenē vienmēr skanēja mūzika. Cik reižu Liepājā izrādīja operas, tik es tās noklausījos. Grasiņos kļūt par kora vadītāju, gāju uz klavierstundām, kora nodarbības stundām,» atceras Juris Jankovičs. Tagad viņam ir 94 gadi. Bet nepilnu 17 gadu vecumā Juri kopā ar māsu un mammu iedzina lopu vagonā un aizveda uz Sibīriju. Tēvu arī aizveda, un viņu ģimene vairs nekad neredzēja. Slimības, bads, nežēlīgs aukstums – tāda bija Jura jaunība. Par drausmīgo laiku izsūtījumā viņš ir uzrakstījis grāmatu *Skorpiona slazdā*, kuru caurvij apbrīnojama mūzikas mīlestība. Kaut vai epizode, kad viņš asarām acīs, sirdij daudzoties, radiomezglā izdzird operas *Piķa dāma* fragmentu. Protams, būtu neprāts tobrīd iedomāties, ka pēc daudziem, daudziem gadiem viņa mazmeita dziedās Ņujorkā, Vīnē, Čikāgā... Taču tā notika. Jura Jankoviča mazmeita, soprāns Marina Rebeka ir gaidīta visos pasaules slavenākajos operamos, viņas darbu kalendārs ir sarakstīts jau līdz 2023. gadam.

«Marinai bija kādi pieci gadi, kad ar viņu divatā atvaļinājumā dzīvoju vasarnīcā. Abi daudz dziedājām, un es pamanīju, ka viņai ir laba dzirde. Tolaik mēs ar sieviņu un meitas ģimene dzīvojām vienā dzīvoklī. Piesēdināju Marīnu pie šīm klavierēm. Meita iebilda – tu mani mocīji ar klavierēm, mans bērns nemocīsies! Sacīju – labi, nemoki, bet es viņu ievirzišu mūzikā. Iemācīju notis, sēdināju pie etiķiem, bet Marina vienreiz nospēlēja un skrien prom. Saku – paga, vajag atkārtot, nostiprināt. Biju šokā, kad viņa otrreiz nospēlēja, notis neskatoties. Sapratu, ka mazmeita ir ļoti muzikāla.»

Marinas bērnības atmiņās ir palicis sapnis par baletu, gribējusi būt balerīna. Taču tad liktenīgi sakrita divi notikumi. «Man bija trīspadsmit gadu, kad Itālijā notika pasaules čempionāts futbolā, un tur dziedāja trīs tenori – Domingo, Karerass un Pavaroti. Tas bija kaut kas!» Marinas balsi joprojām ir sajūsma. (*Starp citu, no šīs trijotnes Marina nav tikusies un strādājusi vienīgi ar Pavaroti.*) «Tad vectēvs mani aizveda uz operu *Norma* Dailes teātri, jo opernamu tolaik remontēja. Solveiga Raja dziedāja Normu. Tas bija tik skaisti... Tovakar pateicu opim – es būšu dziedātāja! Savādi, bet nākamo reizi pie mums *Normu* atskaņoja tikai pērn, un tad es to dziedāju.» Vectēvs, protams, ar mazmeitu lepojas un arī apbrīno: «Viņa visu ir panākusi ar milzu darbu un neatlaidību. Tagad spēj izcili nodziedāt 30 operas septiņās valodās. To, ka Marina var dziedāt, es zināju, bet to, ka viņa sasniegs tādu līmeni, neparedzēju.»

SAIDA UN ANDREJS OSOKINI

Bērnībā tās bija kopā pavadītas nedēļas, tagad – stundas, kad Andrejs izraujas un aizbrauc ciemos pie vecmāmiņas. Tāpat kā tolaik viņi iziet pastaigā, protams, kopā ar suni. «Ar Saidu ir ļoti interesanti sarunāties. Es ieklausos viņas teiktajā pēc katra koncerta, kad vecmāmiņa bijusi zālē. Viņa man neglaimo!»

Beidzot augstskolu, Saida Osokina kopā ar vīru pēc sadales tika atsūtīta strādāt uz Rīgu. Kad viņu dēlam pienāca laiks iet skolā, inženieru ģimene rīkojās neierasti – aizsūtīja zēnu mācīties Dārziņskolā. Sergejs izrādījās talantīgs pianists, vēlāk iestājās klavierspēles klasē Maskavas Valsts konservatorijā; tur arī ieguva mākslas zinātņu doktora grādu. Atgriezās Rīgā. Tagad viņš ir ne vien izcils pianists, bet arī lielisks pedagogs, Mūzikas akadēmijas profesors, kuru dēvē par vienu no Latvijas pianisma stūrakmeņiem. Triju Zvaigžņu ordeņa komandieris.

Par pianistiem kļuva arī abi Sergeja dēli – Andrejs un Georgijs. Andrejs zināmā mērā atkātoja tēva ceļu – pabeidza Londonas Karalisko mūzikas akadēmiju, bet atgriezās Rīgā un tagad vada savu klavieru klasi Mūzikas akadēmijā. Abiem brāļiem ir iespaidīgs saraksts ar starptautiskos konkursos gūtajām balvām, kā arī ļoti aktīva koncertdzīve visā pasaulē. Savukārt pie mums koncerti *Trīs Osokini* – tā jau ir pianistu ģimenes firmas zīme. Taču tā visa varēja nebūt, ne velti Andrejs uzsver: «Esmu bezgala pateicīgs Saidai, ka viņa, kam ar mūziku nebija nekāda sakara, savu dēlu, manu tēti, aizveda uz Dārziņskolu. Tā vēlāk kļuva arī par manu un mana brāļa pirmo skolu.» Un tā aizsākās pianistu Osokinu dzimta.

Andrejs ir vecākais mazbērns vecvecākiem, un kā viņš, mazs būdams, sāka vecmāmiņu saukt vārdā, tā līdz šodienai abiem ar brāli viņa ir Saida. «Viņa mums ir skaista un eleganta dāma, apbrīnoju viņas enerģiju! Iespējams, tā joprojām ir arī tāpēc, ka visu dzīvi Saidai bijuši suņi. Tie cilvēku ļoti disciplinē.

Bērnībā visvairāk laika kopā pavadījām vasarās. Kamēr vecāki bija savos darbos, mēs – vecvecāku vasarnīcā Zvejniekciemā. Kopā gājām uz jūru, pastaigās pa mežu, protams, vienmēr ar suni. Kaimiņbērni mani sauca par fanātiķi, jo es no laba prāta dienā vingrinājos pa septiņām stundām. Jā, vasarnīcā bija pianīns, un es to spēlēju. Brīnījos, ka Saida, kam nav nekādas muzikālās izglītības, varēja pateikt, kad kļūdos. Taču, ja, viņasprāt, nospēlēju labi, mani vienmēr slavēja – ļoti slavēja. Tagad Saida nāk uz koncertiem un pēc tiem vienmēr izsaka savu vērtējumu, kurā es ieklausos. Saidā ir daudzas dienviņu cilvēku asinis – gruzīnu, armēņu... Varbūt no tā mums temperaments un melnie mati. Vēl no viņas esmu pārņēmis pieklājību un cieņu pret cilvēkiem. Otrs, ko esmu pārņēmis, – attieksmi pret darbu. Pazīstu cilvēkus, kam profesija un dzīve ir atdalīti, – uz darbu viņi iet tikai nopelnīt, lai pēc tam sāktu dzīvot. Mūsu ģimenē darbs vienmēr ir bijis dzīves galvenā sastāvdaļa un gandarījuma avots. Tas nācis no vecvecākiem – ka darbs nav slogs. Vēl arī tas, ka savā izvēlētajā profesijā ir jābūt ambīcijām, jo – kā citādi pilnveidosies?»

Saida Osokina publiskās jūtu izpausmēs ir atturīga: «Tagad īstas laimes mirkli man ir *Trīs Osokinu* koncertos. Kad uz skatuves ir dēls un abi mazdēli, talantīgi, tomēr katrs ar savu individualitāti, savstarpēji tik draudzīgi, tad es patiešām esmu lepna.»

LILIJA, ANDRIS UN JURIS ŠICI

Kamaniņbraucēji brāļi Šici mūs ir iepriecinājuši ar olimpisko spēļu, Eiropas un pasaules čempionātu medaļām. Katru sezonu par startiem mapīti sagatavo viņu vecmāmiņa, kuras dzīvoklī atrodas daudzi mazdēlu izcīnītie kausi.

«Kad sakām, ka brauksim pie savas vecmāmiņas, kurai ir 98 gadi, nezinātāji līdzjūtīgi nopūšas, jo domā, ka mūs gaida nevarīgs cilvēks. Ha, tas nav par mūsu vecmāmiņu!» smejas Juris Šics. «Patiesībā viņa mums visiem joprojām ir tāds dzinulis! Viņai ir izcila atmiņa, milzīgs dzīvesprieks un foršs melnais humors. Jā, reizēm pazūd līdzsvars. Kamēr mēs ziemā bijām olimpiskajās spēlēs Phjončhanā, izrādās, vecmāmiņa bija nokritusi un salauzusi gūžu. Mums to nepateica, pārbraucām – viņai jau operācija uztaisīta un dzen jokus. Re, kā tagad iet!»

Ne tikai iet vien – stellēs Lijai iesākts kārtējais darbs, viņa daudz lasa, seko līdzi aktualitātēm un savu mīļo dzīvēm. Koridorā pie sienas pielikts ģimenes ciltskoks – seši bērni, 16 mazbērnu, pašlaik – 21 mazbērns. Diemžēl līdzās vairs nav mīļā vīra Rūdolfā, pirms daudziem gadiem rētu sirdī atstājusi dēla un pēc tam mazmeitas traģiskā nāve. Rētas sejā – tās palikušas no ugunsgrēka, kad dega klēts, kurā atradās pavisam maziņas jaunākās meitas. «Vecmāmiņa ieskrēja dzīvā ugunī un iznesa abas laukā,» Juris to zina no citu stāstiem, taču arī viņš pārliecinājies, cik stipri ir Šicu ģēni. Pats cieta autoavārijā, pēc kuras ārsti teica, ka nez vai staigās, bet noteikti nesportos. «Es prasīju, vai kāds ar šādām traumām ir izķepurojies? Man atbildēja, ka pasaulē tādu ir tikai divi procenti. Sacīju – droši varat mani tiem pieskaitīt! Jau no pirmās dienas jautāju, vai drīkstu celties. Teica, ka drīkstu, bet nespēšu. Taču es cēlos un ar staiguli trīcēdams pāris soļu gāju. Pēc četriem mēnešiem jau sēdos kamanās. Ja iedod cerību, ka mērķi var sasniegt, tad uz to ir jāiet. Tas mums visiem ir iedots mantojumā no vecvecākiem. Tā viņi audzināja savus bērnus, tā mūsējie audzināja mūs. Mēs visi esam ļoti ģimeniski, draudzīgi. No bērnības ir tā: ja ir kādas problēmas, jānāk tās izrunāt, bet ne slēpt un noklusēt. Atceros, kāda kārtība vienmēr bija vecmāmiņas dārzā. Vēl pirms pāris gadiem viņa to kopa. Jo viss ir izdarāms, viss! Sportā tas ļoti noder. Ir sportisti, kuri šādu attieksmi apzināti mācās, mums ar brāli tas jau nāca līdzi no ģimenes. Un kā tad bez humora un jokiem!»

Savus rokdarbus Lilija dāvina, arī mazbērniem. Slepņu jostu, ko ļoti gribējis muzejs, viņa atdevusi Andrim. «Man viņi visi – bērni un mazbērni – ir ļoti mīļi,» saka Lilija. «Bet, kad Andrītis ar Jurīti brauc sacensībās, ja vien rāda, es skatos televīzijā. Salieku rokas un lūdzos. Nē, par medaļām ne, tā nedrīkst! Es palaujos uz viņu spēku.»